

Belastingfaciliteiten voor de creatieve industrie

Verlag van het seminar 'Fiscale autonomie en haar grenzen' van de Erasmus School of Law, gehouden op 12 oktober 2017, te Rotterdam

Mevr. mr. A.P. Monsma en mevr. mr. M. Tydeman Yousef, datum 02-01-2018

Datum

02-01-2018

Auteur

Mevr. mr. A.P. Monsma^[1] en mevr. mr. M. Tydeman Yousef^[2]

Folio weergave

[Download gedrukte versie \(PDF\)](#)

Vakgebied(en)

Belastingrecht algemeen / Algemeen

Vennootschapsbelasting / Winstbepaling

Inkomstenbelasting / Persoonsgebonden aftrek

Verlag van het seminar 'Fiscale autonomie en haar grenzen' van de Erasmus School of Law, gehouden op 12 oktober 2017, te Rotterdam.

1 Inleiding

Wereldwijd verlenen overheden fiscale voordelen ter bevordering van de creatieve industrie. Deze fiscale faciliteiten vormen een belangrijke stimulans, vooral in tijden van verlaging van directe subsidies en een terugtrekkende overheid. Om de kennis over deze faciliteiten te vergroten heeft het onderzoeksprogramma Fiscale autonomie en haar grenzen van de Erasmus School of Law (ESL), met financiële steun van het Erasmus Trustfonds en de Gilles Hondius Foundation, een seminar over dit thema georganiseerd. Dit seminar vond plaats op donderdagmiddag 12 oktober 2017 in het Erasmus Paviljoen van Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR).

Aanleiding vormde het recent verschenen boek *Tax incentives for the Creative Industries*^[3] dat onder redactie stond van Sigrid Hemels (ESL) en Kazuko Goto (Setsunan University Osaka) en waar ook Renate Buijze en Dick Molenaar bijdragen aan hebben geleverd. De drie auteurs van het boek had ook vier sprekers van buiten de EUR uitgenodigd voor het seminar. De zeven sprekers belichtten het thema van diverse aan het boek ontleende kanten, zowel vanuit de theorie als de praktijk, voor een gemêleerd publiek bestaande uit fiscalisten, ambtenaren en professionals uit de creatieve industrie.

Na een welkomstwoord van Sigrid Hemels, hoogleraar Belastingrecht aan de EUR, die als voorzitter van het seminar optrad, opende Suzan Stoter, ESL decaan, het seminar door te onderstrepen dat kunst en wetenschap bij elkaar horen. Deze verbondenheid is ook zichtbaar in de architectuur van het vernieuwde Sanders Building waar de ESL is gehuisvest. Ze was verheugd over dit seminar, omdat hieruit blijkt dat wetenschap een rol kan spelen bij de ontwikkeling van creatieve industrie.

2 Topsector creatieve industrie in de lift^[4]

De eerste gastspreker was Jeroen van Erp, hoogleraar Concept Design aan TU Delft, innovatiestrategen bij multidisciplinair ontwerpbureau Fabrique en voorzitter van de Dutch Creative Council (DCC), een onderdeel van de topsector voor de Nederlandse creatieve industrie. Hij belichtte het nut van creatieve industrie: creatieve industrie stimuleert verandering, innovatie en economische groei. Steden met een sterke creatieve kern blijken economische bedrijvigheid aan te trekken. Hij verwees in dit kader ook naar de bestseller van Richard Florida, *The Rise of the Creative Class* uit 2004.^[5]

Vervolgens zette hij het verschil tussen kunst en creatieve industrie uiteen. Zo komt kunst vooral voort uit persoonlijke motieven en is aanbodgericht, terwijl creatieve industrie vanuit externe opgaven (oplossing voor problemen) tot stand komt en vraaggericht is, met steeds andere verdienmodellen. Wat kunst en creatieve industrie weer gemeenschappelijk hebben is dat de verbeeldingskracht een essentiële rol speelt.

Creatieve industrie is één van de negen topsectoren^[6] van Nederland en één van de snelst groeiende sectoren van de Nederlandse economie. Deze topsector stimuleert innovatie in de andere sectoren en draagt creatieve oplossingen aan

voor maatschappelijke uitdagingen. De DCC bevordert de export van de creatieve industrie, de ontwikkeling van mensen (opleiding) en kennis in deze sector, verbinding met andere sectoren ("cross overs") en financiering van de creatieve industrie.

Van Erp sloot op creatieve en commerciële wijze af met een door zijn kantoor ontworpen promotiefilm voor de Dutch Design Week 2017.[\[7\]](#)

3 Belgische tax shelter voor film & podiumkunsten^[8]

Carolien van Loon en Saskia Dierckx, beiden werkzaam bij het Departement Cultuur, Jeugd en Media van de Vlaamse overheid, zetten de Vlaamse tax shelter voor film^[9] en podiumkunsten^[10] uiteen. De tax shelter is een fiscale stimulans die vennootschappen aanmoedigt om te investeren in Europese audiovisuele producties (sinds 2003) en podiumwerken (sinds 2017).

De investeerder, een binnenlandse vennootschap of de Belgische inrichting van een buitenlandse vennootschap, geniet een voorlopige belastingvrijstelling van 310% van de werkelijk gestorte sommen voor de productie van een erkend Europees werk. Na voltooiing verklaart de Vlaamse Gemeenschap dat het werk is voltooid en de tax shelter-investeringen beperkt bleven tot het toegestane maximum. De federale overheid Financiën geeft een Tax Shelter-attest, dat nodig is voor het omzetten van de voorlopige vrijstelling in de definitieve fiscale vrijstelling voor de investeerder. De definitieve vrijstelling bedraagt 150% van de waarde van het Tax Shelter-attest.

De financiering moet bestemd zijn voor de productie van erkende Europese podium- of theaterwerken/audiovisuele werken door een door de federale overheid erkend productiehuis. Het investeringsbedrag wordt opgenomen in een raamovereenkomst tussen investeerder en productiehuis. De investeerder moet dit bedrag binnen drie maanden na de ondertekening van de raamovereenkomst hebben gestort.

Van de nieuwe tax shelter voor podiumkunsten is reeds goed gebruik gemaakt. Tot 4 oktober 2017 zijn er 622 raamovereenkomsten neergelegd en is € 11.892.820 opgehaald, ten behoeve van 160 verschillende podiumwerken door 38 verschillende productiehuisen. De totale tax shelter-investering per productie varieert tussen € 3.800 en € 1.200.000.

4 Belastingfaciliteiten voor de kunstmarkt^[11]

Sigrid Hemels ging vervolgens in op fiscale faciliteiten voor de kunstmarkt wereldwijd. De faciliteiten zien op de aankoop of de invoer van hedendaagse kunst of nationaal erfgoed.

Bij fiscale faciliteiten voor het stimuleren van de toegankelijkheid van hedendaagse kunst is een belangrijke voorwaarde dat de kunst zichtbaar moet zijn in een openbare ruimte. Een leuk voorbeeld hiervan is Singapore, waar particulieren en bedrijven die opdracht geven voor openbare kunst (bijvoorbeeld in treinstations), een dubbele belastingaftrek krijgen voor de kosten van onder meer de installatie en het onderhoud.

Wat betreft de fiscale faciliteiten voor het behoud en toegankelijk maken van nationaal erfgoed kent Frankrijk een lange traditie. Daar komt een bedrijf dat voor de Franse staat de aankoop van een cultureel erfgoed financiert, waarvoor een exportvergunning is aangevraagd, in aanmerking voor een belastingaftrek als de Franse staat zelf geen fondsen heeft. Als de staat het erfgoed niet zelf kan kopen, mag een bedrijf goedkeuring vragen om het kunstwerk te kopen met gebruikmaking van een winstafrekpost. Het bedrijf moet het object dan wel minimaal tien jaar in bruikleen geven aan een Frans museum, openbaar archief of Franse staatsbibliotheek en mag het niet doorverkopen.

Wereldwijd bestaan er faciliteiten om verkoop en invoer van kunst te stimuleren. In de Verenigde Staten bijvoorbeeld worden geen invoerrechten geheven bij invoer van kunst. De Europese Unie kent een verlaagd BTW-tarief voor geïmporteerde kunst en kunst gekocht van de maker of zijn erfgenamen. Een twistpunt is wat als "kunst" geldt. Sinds 1995 bestaat in de EU een limitatieve opsomming van wat als "kunst" wordt aangemerkt. Deze lijst is echter aanleiding tot vele procedures bij het Europese Hof van Justitie (Hof van Justitie EU). Hemels geeft enkele voorbeelden.

Een ander belangrijk fiscaal fenomeen vormen de zogenoemde *free ports* voor kunst. Dit zijn plekken waar geïmporteerde kunst zonder bijvoorbeeld BTW, invoerrechten mag worden opgeslagen en verkocht. Deze free ports voor kunst komen voor in Beijing, Genève, Luxemburg, Monaco, New York, Shanghai en Singapore. Veel free ports bieden niet alleen opslagruimte aan, maar ook tentoonstellingsruimten en bezichtigingsruimten voor de verkoop. Het doel van deze free ports is om de lokale kunstmarkt en de invoer (in China: terughalen) van kunst te stimuleren. Hemels wijst er op dat deze free ports controversieel zijn. Er hangt een waas van geheimzinnigheid rondom deze free ports. Het is namelijk niet duidelijk wie er wat heeft opgeslagen. Dit gebrek aan transparantie biedt mogelijkheden voor witwassen, belastingontduiking, opslag van gestolen goederen en financiering van terrorisme. Naar aanleiding van deze kritiek moeten de free ports in Zwitserland en Luxemburg bijhouden wat door wie is opgeslagen en toegang verlenen voor douanecontroles. Deze aanscherping van regels in Europa heeft geleid tot opening van free ports in Azië. Hemels vraagt zich af of na opheffing van het bankgeheim

de free ports het nieuwe paradijs gaan worden voor het verbergen van rijkdom. Zij beveelt dan ook aan om free ports en landen verplicht informatie te laten uitwisselen over goederen in free ports, net als informatie-uitwisseling over banksaldi.

Samenvattend stelt Hemels dat de kunstmarkt commercieel en competitief is, iets wat vooral geldt voor galeries en veilinghuizen. Dit verklaart volgens haar waarom belastingfaciliteiten maar beperkt en gericht worden ingezet, namelijk voor contemporaine kunst en nationaal erfgoed. Een belangrijk aandachtspunt in de EU is staatssteun. Daarnaast is de definitie van kunst problematisch, want een te beperkte definitie daarvan in de EU vormt een belemmering voor vernieuwende kunst. Zij raadt dan ook aan om bij rechtszaken kunstdeskundigen in te schakelen.

5 Het effect van de giftenaftrek voor cultuur in Nederland^[12]

Vervolgens kwam René Bekkers aan het woord. Hij is bijzonder hoogleraar Sociale aspecten van prosociaal gedrag aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en leidt het Centrum voor Filantropische Studies, dat het tweejaarlijkse *Geven in Nederland*(GIN)-onderzoek uitvoert.^[13]

Allereerst beklemtoonde hij dat filantropie een multidisciplinair wetenschappelijk onderwerp is. Het gaat om een combinatie van diverse wetenschapsgebieden, daaronder begrepen sociologie, psychologie, economie en fiscaliteit. Een nieuw aspect van het GIN-onderzoek is de aandacht voor het vraaggedrag van de culturele instellingen.

Een belangrijke constatering is dat cultuurverandering tijd kost. Pas diverse jaren na de invoering van de multiplier (extra aftrek) voor giften aan cultuur^[14] in 2012 en de start van bezuinigingen op culturele instellingen blijken deze organisaties duidelijk ondernemender te zijn geworden, zowel in hun houding als in hun gedrag. Het is volgens Bekkers niet goed mogelijk om de effecten van de multiplier en de bezuinigingen van elkaar te onderscheiden.

Uit het meest recente onderzoek van GIN^[15] blijkt dat de financieringsmix evenwichtiger is geworden. Zo zijn de inkomsten van culturele instellingen uit subsidie in de periode 2012-2015 afgenomen, maar zijn de private inkomsten daarentegen gestegen. Culturele instellingen zijn dus minder afhankelijk van subsidies. Ook wijst het onderzoek uit dat grotere instellingen meer kansen zien voor fondsenwerving en daar ook succesvoller in zijn dan kleine instellingen. Dit wordt het Mattheüs-effect genoemd, naar de les uit de vergelijking van de talenten in dat evangelieboek: *“want wie heeft zal nog meer krijgen en wel in overloed, maar wie niets heeft, hem zal zelfs wat hij heeft nog worden ontnomen”*.^[16] Het zijn vooral de grotere culturele instellingen die sterk zijn in fondsenwerving en marketing en ondernemerschap ontwikkelen. Zij doen ook meer aan communicatie over de fiscale voordelen van het geven. Zeer kleine instellingen blijken daarentegen heel erg afhankelijk te zijn van giften en sponsoring en zijn vaak niet voldoende in staat om te investeren in fondsenwerving en marketing.

Aan de kant van de gevers onderscheidt het rapport diverse categorieën gevende partijen: particulieren, bedrijven, fondsen, erfstaters en loterijwinnaars. Het onderzoek wijst uit dat het geefgedrag aan cultuur door huishoudens en bedrijven in 2015 hoger is dan in voorgaande jaren. Opvallend is, dat onder particuliere gevers de groep vermogende Nederlanders aanvankelijk vanaf 2011 meer geeft aan cultuur, maar vervolgens vanaf 2013, toen de multiplier werd ingevoerd, minder geeft aan cultuur. Het lijkt erop dat de multiplier juist een negatief effect op deze groep heeft. Dit gaat tegen de verwachting in en is niet te verklaren. Bedrijven daarentegen dragen in 2015 aanzienlijk meer bij aan cultuur. De stijging in de giften aan cultuur en de totale giften onder huishoudens die gebruikmaken van de giftenaftrek in de periode 2011 tot 2015 duidt erop dat de multiplier voor huishoudens positief heeft gewerkt.

Bekkers concludeert dat de multiplier de cultuursector waarschijnlijk wel ondernemender heeft gemaakt. Vooral de instellingen die hebben geïnvesteerd in fondsenwerving hebben succes. Het totaalbedrag aan giften van bedrijven is in 2014 en 2015 gestegen. Wat betreft de particuliere gevers geldt dat voor 2015. Hij constateert geen verplaatsingseffect van giften aan andere doelen naar giften aan cultuur.

De multiplier zou eigenlijk eind 2017 vervallen. In het wetsvoorstel Overige Fiscale Maatregelen 2018^[17] is echter voorgesteld om de multiplier met een jaar te verlengen en in het regeerakkoord^[18] staat dat deze niet zal worden afgeschaft.

6 Grensoverschrijdend schenken met fiscaal voordeel^[19]

HvJ EU 27 januari 2009, nr. C-318/07, ECLI:EU:C:2009:33.^[20] De Duitse belastingplichtige Persche had een gift gedaan aan een Portugees goed doel, maar de Duitse belastingdienst weigerde giftenaftrek, omdat deze aftrek alleen van toepassing was op donaties aan binnenlandse goede doelen. Persche kwam bij het Hof van Justitie EU terecht en deed met succes een beroep op het non-discriminatiebeginsel als één van de fundamentele vrijheden van het VWEU: gelijke behandeling van grensoverschrijdende schenkingen tussen EU-lidstaten in gelijke gevallen. Het Hof oordeelde dat geografische restrictie van de giftenaftrekregeling discriminatoir is en strijd oplevert met het EU-recht, zodat Persche toch giftenaftrek kreeg. Beroep op de fundamentele vrijheden van het VWEU heeft echter haken en ogen. Het is complex, want om in alle EU-landen fondsen te kunnen werven met fiscaal voordeel moet er voldaan worden aan 28 verschillende sets van

vereisten.

Een belangrijke oplossing voor dit probleem bood het in maart 2015 ingetrokken voorstel voor een Verordening voor het statuut van de Europese Stichting.^[21] Hiermee werd beoogd een Europese privaatrechtelijke entiteit voor goede doelen in het leven te roepen. Het idee erachter was, dat een entiteit in heel de EU erkend kon worden als een goed doel door slechts aan één set vereisten te voldoen in plaats van 28. De lidstaten konden echter niet tot overeenstemming komen, zodat het voorstel is ingetrokken.

De goeddoelorganisatie en de particuliere gever kunnen ook proberen de grensoverschrijdende situatie te omzeilen. De particuliere schenker doet dan een gift aan een binnenlands kwalificerende goeddoelinstelling en verkrijgt aldus zijn of haar fiscale voordeel. Vervolgens schenkt deze binnenlandse instelling door aan het beoogde goede doel in het buitenland. Voor deze optie kan gebruik gemaakt worden van een intermediair goed doel of een verwante entiteit. Een intermediair goed doel is een goed doel dat tegen vergoeding de service aanbiedt om een donatie door te zetten naar een buitenlandse goeddoelinstelling, waarbij de intermediair erop toeziet dat aan de vereisten voor fiscaal voordeel wordt voldaan. De intermediair is een samenwerkingspartner van het buitenlandse beoogde goede doel. Een verwante entiteit kan een "Friends of"-organisatie van het buitenlandse beoogde goede doel zijn, of een door de schenker zelf opgericht goed doel, waarin hij zijn vermogen onderbrengt. In beide gevallen moet sprake zijn van een onafhankelijke entiteit die voldoet aan de (fiscale) eisen in het land van de schenker voor wat betreft het lokaal bestuur, het kantoor, de administratieve verplichtingen enz. De Nederlandse belastingdienst lijkt, anders dan in andere landen het geval is, deze vorm van intermediair geven niet te accepteren, onder verwijzing naar het besluit over loketinstellingen.^[22]

7 Fiscale faciliteiten voor copyright en artiesten^[23]

De laatste spreker, Dick Molenaar, is als gastonderzoeker verbonden aan de EUR met een focus op culturele instellingen, creatieve bedrijven en sport en adviseert daarnaast als partner bij All Arts dergelijke organisaties.

Als eerste ging hij in op de belastingfaciliteiten voor inkomsten uit copyright. Die worden vooral verleend aan inwoners en kunnen bestaan uit vrijstelling van belasting, geheel of gedeeltelijk (voorbeelden: Ierland en Quebec) of fictieve aftrekposten en lagere belastingtarieven (België). Daarbij valt op dat onder druk van de financiële crisis deze faciliteiten zijn verminderd. Ook zijn er IP-boxen met lagere belastingtarieven zoals de Nederlandse innovatiebox, maar niet alle copyright kwalificeert daarvoor.

Inkomsten uit copyright kunnen ook last hebben van restrictieve belastingregels, zoals bronheffingen. De OESO poogt dit met art. 12 van het Modelverdrag wel weg te nemen, maar sommige landen bedingen toch een laag percentage bronheffing in hun bilaterale verdragen. Belangrijk is om deze vrijstelling of verlaging van het tarief daadwerkelijk aan te vragen, of eventueel ingehouden bronheffing terug te vragen, want Nederland verleent niet meer verrekening dan voor het tarief dat in het belastingverdrag staat.

Nederland speelt een belangrijke rol als doorstroomland van inkomsten uit copyright naar belastingparadijzen, omdat Nederland tot nu toe geen bronheffing op uitgaande royalty's kent. Dit staat onder druk door het BEPS (Base Erosion and Profit Shifting) Project van de G20 en de OESO en door de aankondiging in het regeerakkoord dat Nederland een bronheffing zal gaan invoeren voor royaltybetalingen aan landen met lage belastingtarieven. Landen zijn IP-boxen aan het aanpassen om aan de BEPS-regels te voldoen; Nederland heeft dit inmiddels gedaan met de innovatiebox.

Vervolgens ging Dick Molenaar in op één van de belastingfaciliteiten voor artiesten, namelijk het lage BTW-tarief en de BTW-vrijstelling in diverse landen van de Europese Unie. Als direct voor de consument wordt gepresteerd geven beide opties uit de EU Btw-richtlijn een financieel voordeel voor artiesten of de organisatoren van culturele activiteiten. Daarbij lijkt het lage BTW-tarief gunstiger te zijn dan vrijstelling, omdat, anders dan bij een vrijstelling, recht op aftrek van voorbelasting bestaat.

8 Conclusie

Sigrid Hemels constateerde aan het slot van het seminar dat het een vruchtbare bijeenkomst is geweest, waarin op creatieve wijze diverse grenzen, zowel van landen als van wetenschapsgebieden, zijn overschreden. Zij dankte de sprekers en de fondsen die de bijeenkomst mogelijk hebben gemaakt.

Voetnoten

[1]

Anneke Monsma is als wetenschappelijk onderzoeker verbonden aan het Erasmus Studiecentrum voor Belastingen van Lokale overheden (ESBL). Daarnaast treedt zij regelmatig op als klassiek zangeres.

[2]

Mitra Tydeman-Yousef is werkzaam bij het PwC Knowledge Centre en verbonden aan het Tilburg Institute for Family Business (TiFB). Daarnaast is zij als buitenpromovenda verbonden aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

[3]

Sigrid Hemels & Kazuko Goto (red.) *Tax incentives for the Creative Industries*, Singapore: Springer 2017.

[4]

Kazuko Goto schreef hierover het hoofdstuk 'Defining Creative Industries' in het boek.

[5]

Zie: R. Florida, *The Rise of the Creative Class--Revisited: Revised and Expanded*. Basic Books (AZ): 2014.

[6]

Een topsector is een gebied waarin het Nederlandse bedrijfsleven en Nederlandse wetenschappelijke onderzoekscentra mondiaal toonaangevend zijn.

[7]

www.fabrique.nl/portfolio/communicatie-storytelling/dutchdesign-week-2017/.

[8]

In het boek komen deze onderwerpen aan de orde in het door Sigrid Hemels geschreven hoofdstuk 'Tax Incentives for the Audio Visual Industry' en in het door Dick Molenaar geschreven 'Tax Incentives for Artists'.

[9]

Zie voor meer informatie: <https://financien.belgium.be/nl/ondernemingen/vennootschapsbelasting/belastingvoordelen/tax-shelter-audiovisuele-productie#q2>.

[10]

Zie voor meer informatie: <https://financien.belgium.be/nl/ondernemingen/vennootschapsbelasting/belastingvoordelen/tax-shelter---podiumkunsten>.

[11]

Sigrid Hemels behandelt dit onderwerp ook in het hoofdstuk 'Tax Incentives for the Art Market'.

[12]

Sigrid Hemels behandelt de fiscale faciliteiten voor giften in het hoofdstuk 'Tax Incentives for Museums and Cultural Heritage'.

[13]

Onlangs is het boek *Geven in Nederland 2017* verschenen. Dit is een jubileumeditie met speciale aandacht voor langetermijntrends in twintig jaar vrijegevigheid. Het rapport is te downloaden via www.geveninnederland.nl/geveninnederland/.

[14]

Art. 6.39a Wet IB 2001 en art. 16 lid 3 Wet VPB 1969.

[15]

Floor de Nooij, René Bekkers & Suzanne Felix, *Ontwikkelingen in giften, sponsoring en andere inkomsten van culturele instellingen in Nederland*, Werkgroep Filantropische Studies Vrije Universiteit Amsterdam, 9 juni 2017, <https://fci14.wordpress.com/>.

[16]

Mattheüs 25:29 in de nieuwe bijbelvertaling, zie www.debijbel.nl.

[17]

[Kamerstukken II 2017/18, 34 786, 2.](#)

[18]

VVD, CDA, D66 en ChristenUnie, *Vertrouwen in de toekomst*. Regeerakkoord 2017-2021, 10 oktober 2017

www.kabinetformatie2017.nl/documenten/publicaties/2017/10/10/regeerakkoord-vertrouwen-in-de-toekomst, p. 19 (het Regeerakkoord gebruikt de niet geheel juiste aanduiding "Geefwet" voor de multiplier).

[19]

Renate Buijze schreef over dit onderwerp het hoofdstuk 'Tax Incentives Crossing Borders'.

[20]

HvJ EU 27 januari 2009, nr. C-318/07, ECLI:EU:C:2009:33.

[21]

COM(2012) 35 final, 2012/0022 (APP).

[22]

Besluit van 19 december 2014, nr. BLKB2014/1415M, <http://wetten.overheid.nl/BWBR0036069/2014-12-31>.

[23]

